

An Bhruiséil, 22.6.2022
COM(2022) 409 final

**TEACHTAIREACHT ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA,
CHUIG AN gCOMHAIRLE, CHUIG COISTE EACNAMAÍOCH AGUS SÓISIALTA
NA hEORPA AGUS CHUIG COISTE NA RÉIGIÚN**

**Cumhacht na gcomhpháirtíochtaí trádála: le chéile ar mhaithe le fás eacnamaíoch atá
glan agus cóir**

1. RÉAMHRÁ

Tá rún daingean ag an Aontas a áirithiú go gcothóidh a chomhaontuithe trádála inbhuanaitheacht, ionas go rachaidh an fás eacnamaíoch in éineacht le cearta an duine, obair chuibhiúil agus an comhshaol a chosaint, agus iad ag cloí go hiomlán le luachanna agus le tosaíochtaí an Aontais. Sa chomhthéacs geopholaitiúil atá ann faoi láthair, a bhfuil éagobhsaíocht mhéadaitheach mar chuid di, ní mór don Aontas a rannpháirtíocht le tríú tíortha a mhéadú mar chomhpháirtí iontaofa. Dá bhrí sin, foráiltear le beartas trádála an Aontais do chreat daingean chun dul i gcomhar le comhpháirtithe trádála maidir le saincheistean inbhuanaitheachta a bhaineann le trádáil. Tá an cur chuige sin bunaithe ar rialacha idirnáisiúnta saothair agus comhshaoil trí phróisis struchtúrtha thrédhearcacha, le rannpháirtíocht na sochaí sibhialta.

Leagtar amach sa Teachtaireacht sin conas rannchuidiú comhaontuithe trádála leis an bhforbairt inbhuanaithe a fheabhsú a thuilleadh. I ngach comhaontú trádála nua-aimseartha de chuid an Aontais tá caibidlí um Thrádáil agus Forbairt Inbhuanaithe (TSD) cheana féin. Ó 2018 i leith, tá cur chun feidhme agus forfheidhmiú feabhsaithe an phlean sin bunaithe ar Phlean Gníomhaíochta 15-Pointe.¹ I mí an Mheithimh 2021, sheol an Coimisiún athbhreithniú domhain arb é is aidhm dó **cumas comhaontuithe trádála ina n-iomláine a neartú** – agus ní hamháin a gcaibidlí TSD – **chun an trádáil inbhuanaithe a chur chun cinn, i gcomhar le comhpháirtithe trádála agus i gcomhar le hionstraimí beartais ábhartha eile de chuid an Aontais, lena n-áirítear Margadh Glas na hEorpa**²³.

Mar chuid den athbhreithniú, d'iarr an Coimisiún **staidéar comparáideach neamhspleách** ar chleachtais TSD i gcomhaontuithe trádála tríú tíortha, lenar deimhníodh go bhfuil an tAontas Eorpach ar cheann de na ceannródaithe agus na príomhcheannródaithe a bhaineann leis an inbhuanaitheacht a chur chun cinn trína chomhaontuithe trádála.⁴ Ina theannta sin, d'fhonn ionchur a bhailiú ón réimse is leithne is féidir de shaoránaigh agus de pháirtithe leasmhara, rinne an Coimisiún **comhairliúchán poiblí oscailte**, inar bailíodh go leor aighneachtaí ó ghnólachtaí agus ó cheardchumann, ó ghrúpaí comhshaoil agus ó ghrúpaí chearta an duine agus ó chomhpháirtithe sóisialta.⁵ Bhí malartú tuairimí forleathan leis na Ballstáit, le Parlaimint na hEorpa agus le Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa ag gabháil leis sin.

¹Páipéar leathoifigiúil ó Sheirbhís an Choimisiúin 'Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of Trade and Sustainable Development chapters in EU Free Trade Agreements' [An t-aiseolas agus an bealach chun tosaigh maidir le feabhas a chur ar chur chun feidhme agus ar fhorfheidhmiú na gCaibidlí ar Thrádáil agus Forbairt Inbhuanaithe sna Comhaontuithe Saorthrádála de chuid an Aontais Eorpaigh]. Áirítear sa Phlean Gníomhaíochta 15-Pointe gníomhaíochtaí chun cur chun feidhme chaibidlí TSD a dhéanamh níos éifeachtaí agus chun forfheidhmiú na gcaibidlí a fheabhsú faoi cheithre cheannteideal: (i) comhoibriú le chéile; (ii) a chur ar chumas na sochaí sibhialta, lena n-áirítear na comhpháirtithe sóisialta, ról níos mó a bheith acu i gcur chun feidhme; (iii) seachadadh; agus (iv) trédhearcacht agus cumarsáid. Tá sé ar fáil ag https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

²COIM(2019) 640, ar fáil ag https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

³Féach https://policy.trade.ec.europa.eu/development-and-sustainability/sustainable-development/sustainable-development-eu-trade-agreements_en

⁴Velut, J. et al., *Anailís Chomparáideach ar Thrádáil agus ar Fhorálacha Forbartha Inbhuanaithe i gComhaontuithe Saorthrádála*, LSE Consulting, Londain, 2022, ar fáil ag: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2022/february/tradoc_160043.pdf

⁵Féach https://policy.trade.ec.europa.eu/consultations/open-public-consultation-trade-and-sustainable-development-tsd-review_en

Bunaithe ar an ionchur agus ar na moltaí a fuarthas le linn phróiseas athbhreithnithe TSD, tá sraith **tosaíochtaí beartais** agus **príomhphointí gníomhaíochta** sainitheanta ag an gCoimisiún, a chuirfidh tuilleadh feabhais ar éifeachtacht an chur chuige reatha bunaithe ar rannpháirtíocht i leith TSD, bunaithe ar an gcreat idirnáisiúnta agus ar na caighdeáin idirnáisiúnta, le rialacha forfheidhmiúcháin níos láidre. Áirítear leis an gcur chuige nua a leagtar amach thíos céim comhlíonta iomlán agus úsáid smachtbhannaí trádála i gcásanna sonracha dea-shainithe.

2. AN CHAOI A GCUIREANN COMHAONTUITHE TRÁDÁLA AN AONTAIS LEIS AN GCLÁR OIBRE MAIDIR LE FORBAIRT INBHUANAITHE

Spreagann comhaontuithe trádála fás inbhuanaithe san Aontas agus sna tíortha comhpháirtíochta araon. Tá clár oibre gníomhach trádála ríthábhachtach do rathúnas eacnamaíoch agus d'íomaíochas na hEorpa. Cabhraíonn comhaontuithe trádála poist a chruthú, margaidí a leathnú agus borradh a chur faoin bhfás eacnamaíoch agus faoin nuálaíocht⁶. Trí dheireadh a chur le bacainní ar rochtain ar an margadh, laghdaíonn siad costais freisin agus éascaíonn siad glacadh agus úsáid teicneolaíochtaí atá neamhdhíobhálach don aeráid, agus earraí agus seirbhísí gaolmhara a chabhraíonn le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú ar fud an domhain agus oiriúnú d'aeráid atá ag athrú. Cuidíonn comhaontuithe trádála freisin le soláthar na n-amhábhair is gá a dhaingniú, lena n-áirítear na hamhábhair sin a úsáidtear i dteicneolaíochtaí ísealcharbóin. Ag an am céanna, d'fhéadfadh tionchar a bheith ag trádáil dhomhanda ar an aeráid, ar an mbithéagsúlacht nó ar dhálaí oibre. D'fhonn éifeachtaí dearfacha na trádála oscailte a áirithiú, ní mór go mbeadh léirscaoileadh trádála agus cur chun cinn caighdeán saothair idirnáisiúnta mar aon le bearta cinnitheacha aeráide agus comhshaoil fite fuaite ina chéile. Mar ionstraimí comhpháirtíochta pribhléidí, cuireann comhaontuithe trádála ardán ar fáil d'idirphlé beartais agus do chomhar maidir le hinbhuanaitheacht le tíortha comhpháirtíochta. Tá sé sin ríthábhachtach toisc nach féidir aghaidh a thabhairt ar dhúshlán dhomhanda ach le comhar domhanda.

Leis an **Athbhreithniú ar an mBeartas Trádála**, tá tacaíocht ann do cheann de cholúin bheartas trádála an Aontais a bheidh glas agus cóir agus d'oscailteacht agus do threallús.⁷ Tá sé sin ag teacht leis an **gComhaontú Glas don Eoraip** agus leis an **Teachtaireacht Dhomhanda maidir le hObair Chuibhiúil**,⁸ lena gcuirtear an fhorbairt inbhuanaithe i gcoílár cheapadh beartais agus ghníomhaíocht an Aontais. Rinneadh tosaíochtaí agus cuspóirí na forbartha inbhuanaithe a phríomhshruthú i mbeartais uile an Aontais i gcomhréir le **Clár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe** agus na **17 Sprioc Forbartha Inbhuanaithe** a ghabhann leis, le **Comhaontú Pháras maidir leis an Athrú Aeráide** agus le **comhaontuithe iltaobhacha eile chun an comhshaoil agus caighdeáin saothair a chosaint**. Is iad na comhaontuithe agus na coinbhinsiúin iltaobhacha sin an creat domhanda le haghaidh comhair agus gníomhaíochta idirnáisiúnta maidir le forbairt inbhuanaithe, agus tá siad ina dtreoir do ghealltanais forbartha inbhuanaithe i gcomhaontuithe trádála an Aontais freisin.

⁶Tacaíonn easpórtálacha an Aontais le 38 milliún post (sin méadú dhá thrian ó 2000) agus is i méid a rachaidh an tábhacht a bhaineann le trádáil chun rathúnas a ghiniúint do shaoránaigh an Aontais amach anseo agus meastar go geruthófar 86 % den fhás domhanda lasmuigh den Aontas faoi 2026.

⁷ COM(2021) 66, ar fáil ag https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/february/tradoc_159438.pdf

⁸ COM(2022) 66, ar fáil ag https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1187

Le cur chuige luachbhunaithe an Aontais maidir le TSD, iarrtar **gealltanais níos leithne ó thíortha comhpháirtíochta seachas na tíortha sin a bhaineann le comhaontuithe trádála de chuid gníomhaithe idirnáisiúnta eile**. Go háirithe, éilíonn caibidlí TSD de chomhaontuithe trádála an Aontais **go gcuirfí chun feidhme go héifeachtach** coinbhinsiúin na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) agus Comhaontuithe Iltaobhacha Comhshaoil (MEAnna) atá daingnithe ag gach páirtí, amhail Comhaontú Pháras maidir leis an Athrú Aeráide agus an Coinbhinsiún maidir leis an Éagsúlacht Bhitheolaíoch.

Le caibidlí TSD i gcomhaontuithe trádála an Aontais, **is gá urraim a thabhairt do chroíphrionsabail EIS** mar a leagtar amach i nDearbhú EIS 1998 maidir le Prionsabail Bhunúsacha agus Cearta Bunúsacha ag an Obair⁹. I ndáil leis an méid sin, is díol sásaimh don Choimisiún an obair atá á déanamh ag EIS agus a ballraíocht chun na croíphrionsabail sin a neartú agus a leathnú, cinneadh a rinneadh le déanaí chun sábháilteacht agus sláinte cheirde a chur san áireamh, agus measann sé gur cheart forbairtí den sórt sin a léiriú go hiomchuí i gcaibidlí TSD.

I gcaibidlí TSD freisin, chun cinneadh **daingniú Choinbhinsiúin bhunúsacha na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS)** agus tá **raon leathan gealltanais agus forálacha comhair** acu maidir le saincheistanna amhail cearta saothair, idirphlé sóisialta, dálaí oibre cuibhiúla lena n-áirítear cigireacht saothair, bainistiú inbhuanaithe acmhainní nádúrtha, foraoiseacht, iascach, dobharshaothrú, rialachas na n-aigéan agus iompar freagrach gnó a chur chun cinn.¹⁰ Cuireann comhaontuithe trádála an Aontais Eorpaigh comhar chun cinn anois chun an t-aistriú chuig geilleagar ciorclach atá tíosach ar acmhainní nó chuig slabhraí soláthair saor ó fhoraíocht a spreagadh, agus chun rialachas idirnáisiúnta comhshaoil a chothú. Tá forálacha i gcomhaontuithe trádála an Aontais le déanaí freisin maidir le coinbhinsiúin ábhartha na Náisiún Aontaithe agus na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) lena gcuirtear **cumhachtú eacnamaíoch na mban agus comhionannas inscne** chun cinn, lena n-áirítear comhar a chur chun cinn i bhfóraim idirnáisiúnta chun na cuspóirí sin a chur chun cinn, mar shampla san EDT.

Idirghníomhaíocht le huirlisí beartais eile

Ní ionstraimí aonair iad comhaontuithe trádála an Aontais chun clár oibre inbhuanaitheachta an Aontais le tríú tíortha a chur chun cinn agus a fheabhsú. Na gealltanais TSD atá san áireamh ann, oibríonn siad i gcomhar le **tacar níos leithne ionstraimí beartais, iarrachtaí iltaobhacha** agus **uirlisí comhair um fhorbairt** i gcur chuige uilechuimsitheach. In éineacht le hionstraimí uathrialacha an Aontais, cuidíonn siad leis an leas is fearr is féidir a bhaint as dea-thionchair na trádála ar an bhforbairt inbhuanaithe agus chun a áirithiú, os a choinne sin, go gcuirfear srian ar thionchair dhiúltacha.

⁹ Is iad seo a leanas na croíphrionsabail sin: saoirse comhlachais agus aitheantas éifeachtach don cheart chun margála comhchoitinne; gach cineál saothair éignithe nó éigeantaigh a dhíchur; deireadh a chur go héifeachtach le saothar leanaí; agus idirdhealú a dhíchur i leith fostaíochta agus gairm bheatha. An 10 Meitheamh 2022, rinne EIS Dearbhú 1998 a leasú agus prionsabal nua maidir le sábháilteacht agus sláinte cheirde a chur leis an liosta de phrionsabail bhunúsacha.

¹⁰ I gcomhréir leis na hionstraimí idirnáisiúnta ábhartha, amhail Prionsabail Threoracha na Náisiún Aontaithe maidir le Gnó agus Cearta an Duine, Treoirlínte ECFE d'Fhiontair Innáisiúnta, Dearbhú Tríthaobhach na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair um Phrionsabail maidir le Fiontair Innáisiúnta agus Beartas Sóisialta, agus Comhshocrú Domhanda na Náisiún Aontaithe.

Faoi dheireadh shainordú reatha an Choimisiúin, táthar ag súil go mbeidh **taoar uailmhianach d'ionstraimí uathrialacha breise ag an Aontas chun tacú le trádáil inbhuanaithe**. In 2021, chuir an Coimisiún togra ar aghaidh chun sásra coigeartaithe teorann carbóin a bhunú chun sceitheadh carbóin a chosc agus chun éifeachtacht na gníomhaíochta domhanda ar son na haeráide a neartú¹¹, chomh maith le togra maidir le táirgí saor ó fhoraoisiú chun iarrachtaí a neartú chun dul i ngleic le dífhoraoisiú agus díghrádú foraoise.¹² An bhliain chéanna, ghlac an Coimisiún straitéis inar cuireadh chun cinn pacáiste beart uailmhianach agus cuimsitheach chun cabhrú le feabhas a chur ar an sreabhadh airgid i dtreo an t-aistriú chuig geilleagar inbhuanaithe a mhaoiniú¹³. Go luath in 2022, chuir an Coimisiún togra ar aghaidh maidir le dícheall cuí i ndáil le hinbhuanaitheacht chorparáideach, lena gcothaítear iompar gnó inbhuanaithe agus freagrach ar fud slabhraí luacha domhanda.¹⁴ Ghlac sé freisin togra le haghaidh creata arb é is aidhm dó gach táirge a chuirtear ar mhargadh an Aontais a dhéanamh níos inbhuanaithe agus níos ciorclaí ó thaobh an chomhshaoil de¹⁵. Mar a fógraíodh sa Teachtaireacht Dhomhanda maidir le hObair Chuibhiúil, cuirfidh an Coimisiún tionscnamh reachtach nua i láthair níos déanaí i mbliana chun toirmeasc éifeachtach a chur ar tháirgí a dhéanann saothar éigeantais ar mhargadh an Aontais.¹⁶

Ina thogra le haghaidh **Rialachán AE nua maidir le Scéim na bhFabhar Ginearálaithe**, chuir an Coimisiún leis an méid a chuireann an scéim chun forbairt inbhuanaithe a chur chun cinn, *inter alia*, trí roinnt ionstraimí idirnáisiúnta a chur isteach i réimsí chearta an duine, an dea-rialachais, an tsaothair agus chosaint an chomhshaoil. I measc na nithe breise sin tá Comhaontú Pháras maidir leis an Athrú Aeráide, Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe i gcoinne na Coireachta Eagraithe Trasnáisiúnta, dhá choinbhinsiún nua de chuid EIS, chomh maith leis an imirce idirnáisiúnta ordúil a chuireann leis an bhforbairt inbhuanaithe a chumhdach. Tá sé mar aidhm leis an togra freisin go mbeidh onnmhairiú earraí a dhéanann saothar leanaí agus saothar éigeantais atá toirmiscthe go hidirnáisiúnta ina fhoras chun fabhair thrádála a d'fhéadfadh a bheith ann a tharraingt siar.¹⁷

Ó thaobh an iltaobhachais de, tá an tAontas tar éis trí thionscnamh ilpháirtithe EDT a chomhurrú le déanaí maidir le trádáil agus inbhuanaitheacht chomhshaoil, truailliú plaisteach agus trádáil inbhuanaithe phlaisteach, chomh maith leis an athchóiriú ar fhóirdheontais do bhreoslaí iontaise.¹⁸ Ag an 12ú Comhdháil Aireachta de chuid na hEagraíochta Domhanda Trádála, bhí ról lárnach ag an Aontas maidir leis an gcéad **chomhaontú iltaobhach um fhóirdheontais iascaigh** a bhaint amach lena déantar fóirdheontais dhíobhálacha iascaigh ar fud an domhain a smachtú, agus inbhuanaitheacht an chomhshaoil ina chroílár. Leanfaidh an tAontas ag cur brú maidir leis na smachta ar fhóirdheontais a leathnú faoin gcéad chomhdháil aireachta eile¹⁹. Thacaigh an tAontas go gníomhach freisin le **Chomhghuaillíocht na nAírí Trádála um Aeráid** a sheoladh chun spreagadh polaitiúil breise a thabhairt chun clár oibre

¹¹ COM(2021) 564, ar fáil ag <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52021PC0564>

¹² COM(2021) 706, ar fáil ag <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0706>

¹³ COIM(2021) 390, ar fáil ag <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>

¹⁴ COM(2022) 71, ar fáil ag <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071>

¹⁵ COM(2022) 142, ar fáil ag <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0142>

¹⁶ Féach *supra*, fonóta 8.

¹⁷ COM(2021) 579, ar fáil ag https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/september/tradoc_159803.pdf

¹⁸ Féach https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_6882

¹⁹ Féach https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3792

dearfach maidir le trádáil agus leis an aeráid a thógáil, go háirithe san Eagraíocht Dhomhanda Trádála.²⁰ Mar chuid den athchóiriú ar an Eagraíocht Dhomhanda Trádála, tá sé ar intinn ag an Aontas idirphlé a chothú maidir leis an idirghníomhaíocht idir trádáil agus obair chuibhiúil, lena n-áirítear trí chomhar WTO-EIS. Ag an Eagraíocht um Chomhar agus Forbairt Eacnamaíochta (ECFE), tá leasuithe á gcur chun cinn ag an Aontas ar an tacar rialacha lena rialaítear **creidmheasanna onnmhairiúcháin** oifigiúla chun ailíniú leis na spriocanna aeráide a chothú. Anuas air sin d'éirigh leis an Aontas Eorpach toirmeasc a chur ar stáisiúin chumhachta gualbhreoslaithe gan staonadh.²¹

Tá na hionstraimí agus na tionscnaimh sin go léir a bhaineann le trádáil mar chuid de fhreagairt chuimsitheach ar ábhair inní maidir le hinbhuanaitheacht dhomhanda agus téann siad i gcomhar le comhaontuithe trádála.

3. TREOSHUÍM H NUA BEARTAIS MAIDIR LE FORBAIRT INBHUANAITHE I GCOMHAONTUITHE TRÁDÁLA

Léiríodh fóntacht shamhail TSD leis an athbhreithniú ar TSD ach sainaithníodh ann freisin go bhféadfaí feabhas a chur ar **6 thosaíocht beartais**, ar féidir iad a achoimriú mar seo a leanas: (1) an gá atá le bheith níos réamhghníomhaí sa chomhar le comhpháirtithe; (2) dlús a chur leis an gcur chuige a bhaineann go sonrach le tíortha faoi leith; (3) an inbhuanaitheacht a phríomhshruthú thar chaibidil TSD de chomhaontuithe trádála; (4) an faireachán ar chur chun feidhme ghealltanais TSD a mhéadú; (5) ról na sochaí sibhialta a neartú; agus (6) forfheidhmiú a fheabhsú trí bhíthin smachtbhannaí trádála mar rogha dheiridh²².

D'fhonn éifeachtacht a rannchuidithe a bharrfheabhsú, díreoidh beartas an Choimisiúin maidir le forbairt inbhuanaithe i gcomhaontuithe trádála ar roinnt **pointí gníomhaíochta** de réir tosaíochta beartais. Cuireann na pointí gníomhaíochta sin leis an taithí ar chur chun feidhme, leis an bhfianaise a bailíodh agus leis an ionchur a fuarthas tríd an gcomhairliúchán poiblí oscailte. Leis na pointí gníomhaíochta, comhlánaítear agus leathnaítear na réimsí gníomhaíochta a sainaithníodh sa Phlean Gníomhaíochta 15-Phointe.

3.1 Cur chuige cuimsitheach TSD bunaithe i gcomhaontuithe iltaobhacha agus i gcomhar

Mar atá leagtha amach thuas, **ní mór aghaidh a thabhairt ar an idirghníomhú idir trádáil agus forbairt inbhuanaithe ar bhealach cuimsitheach**, rud a fhágann go gcuirtear an beartas trádála i gcomhthéacs níos leithne uirlisí eile lena dtacaítear leis an inbhuanaitheacht. Sa chur chuige cuimsitheach sin, cuireann **comhaontuithe trádála an creat rialachais domhanda chun cinn**, go háirithe trí chroíchaighdeáin agus trí ghealltanais idirnáisiúnta a ionchorprú agus trí sheasamh lena gcur chun feidhme, lena gcloíte agus lena bhfeabhsú tuilleadh trí phróisis chomhoibríocha. Trí ghealltanais dhéthaobhacha TSD a dhaingniú sa chomhthéacs iltaobhach, tá cur chuige TSD an Aontais dlisteanach, inchreidte agus éifeachtach. Féachann sé freisin le

²⁰ Féach https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/dombrovskis/announcements/speech-executive-vice-president-valdis-dombrovskis-trade-climate-cop26_en

²¹ Féach https://policy.trade.ec.europa.eu/news/ban-export-credits-coal-fired-electricity-projects-agreed-oecd-2021-10-22_en

²² Mar chuid de na 49 dtogra a áirítear i dtuarascáil deiridh na Comhdhála maidir le Todhchaí na hEorpa, féach an 'Comhdháil maidir le Todhchaí na hEorpa – Tuarascáil ar an toradh deiridh', Bealtaine 2022, Togra uimh. 19(4), Ich. 63, áirítear obair leantach a dhéanamh ar chaibidlí TSD i gcomhaontuithe trádála agus iad a fhorfheidhmiú, an deis sásra bunaithe ar smachtbhannaí mar rogha dheireanach san áireamh.

hilroinnt a sheachaint agus ina ionad sin a áirithiú go dtreisíonn gealltanais TSD iarrachtaí domhanda. Trí bheith bunaithe ar chaighdeán idirnáisiúnta, is féidir gealltanais TSD a chosaint ar fhrithluail chosantacha freisin.

Le cur chuige a bheidh bunaithe ar rannpháirtíocht agus ar chomhar, beidh an tAontas agus a chomhpháirtithe in ann **úinéireacht a ghlacadh go comhpháirteach** ar an méid a rannchuidíonn comhaontuithe trádála chun aistriú glas cóir a chur chun cinn agus chun **cuspóirí forbartha inbhuanaithe** a bhaint amach. Spreagann sé ceannach isteach níos leithne ó réimse geallsealbhóirí, lena n-áirítear pobail áitiúla, eagraíochtaí neamhrialtasacha (ENRanna), fostóirí agus ceardchumainn saothair. Tá gach ceann acu sin ríthábhachtach chun athrú a thabhairt chun cinn ar an láthair.

Sa chomhthéacs sin, bainfidh an Coimisiún leas iomlán as na hardáin a chuirtear ar fáil le comhaontuithe trádála **chun idirphlé a éascú maidir le hionstraimí inbhuanaitheachta uathrialacha an Aontais a bhaineann le trádáil agus chun comhpháirtithe trádála a spreagadh chun comhlíonadh na n-ionstraimí sin a chur chun cinn**. Tá sé beartaithe ag an gCoimisiún freisin feabhas a chur ar éifeachtacht fhoriomlán a chuid iarrachtaí comhair trí chur leis na gníomhaíochtaí ‘Oibriú le chéile’ a saináithníodh sa Phlean Gníomhaíochta 15 Phointe, agus cur chuige comhchoiteann an Aontais a fheabhsú i gcásanna ina bhfuil **gá le cúnamh teicniúil nó airgeadais nó ina bhféadfaidh sé comhpháirtithe trádála a spreagadh chun a leibhéal chosanta saothair agus chomhshaoil a ardú tuilleadh**.

Pointí Gníomhaíochta

Seo a leanas an méid atá beartaithe ag an gCoimisiún:

1. **Dlús a chur leis an rannpháirtíocht le comhpháirtithe trádála i bpróiseas comhoibritheach chun comhlíonadh na gcaighdeán idirnáisiúnta saothair agus comhshaoil a chothú.**
2. Nuair is gá, **dreasachtaí agus tacaíocht** a chur ar fáil do chomhpháirtithe trádála le haghaidh **próisis athchóirithe** agus **forbairt acmhainní trí chúnamh teicniúil agus airgeadais**. I gcás inarb iomchuí, ba cheart don Aontas cur chuige Fhoireann na hEorpa a fhorbairt freisin chun tacú le tosaíochtaí forbartha inbhuanaithe a chomhaontófar go comhpháirteach le tíortha comhpháirtíochta.
3. Comhaontuithe trádála a úsáid chun idirphlé a éascú le tíortha comhpháirtíochta agus, de réir mar is iomchuí, cabhrú leo **riachtanais inbhuanaitheachta ionstraimí uathrialacha an Aontais a bhaineann le trádáil a chomhlíonadh**.

3.2 Tosaíochtaí cur chun feidhme a bhaineann go sonrach le tír faoi leith a shainaithint

Léiríodh in athbhreithniú TSD gur léir go bhfuiltear ag súil leis gur cheart gealltanais TSD i gcomhaontuithe trádála an Aontais a bheith níos éifeachtaí chun athrú ar an láthair a thabhairt chun cinn agus go mbraitheann na torthaí go mór ar chásanna sonracha tíortha aonair. Tá na torthaí sin i bhfabhar **dlús a chur leis an gcur chuige tír-shonrach a saináithníodh sa Phlean Gníomhaíochta 15 Phointe ar bhealach níos saincheaptha agus níos spriocdhírthe**.

Téann caidreamh trádála déthaobhach an Aontais thar an domhan ar fad agus áirítear leo comhpháirtithe ar leibhéal éagsúla forbartha, a bhfuil dúshlán agus deiseanna éagsúla eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil os a gcomhair. Cé go n-áirítear i gcaibidlí TSD na gealltanais cheangailteacha chéanna don Aontas agus do na tíortha comhpháirtíochta araon, tá gá le solúbthacht agus beartú tosaíochta chun cuspóirí TSD a oiriúnú ar bhealach níos fearr do dhúshlán, riachtanais agus cumais gach ceann acu.

Chun **tosaíochtaí cur chun feidhme tírbhunaithe** den sórt sin a leagan síos, is gá **anailís ar bhearnaí** a dhéanamh go luath agus **méid gráinneachta agus sainiúlachta níos mó a chomhtháthú le diminsean na TSD**. Ba cheart na príomhdhúshlán, na príomhdheiseanna agus na príomhthosaíochtaí a shainnint go comhpháirteach agus ag luathchéimeanna na rannpháirtíochta le comhpháirtí sonracha. Ba cheart tosaíochtaí den sórt sin a fhorbairt ina mbeadh an tsochaí shibhialta rannpháirteach agus ba cheart go mbeadh siad mar ghné cheana féin sa mheasúnú tionchair roimh sheoladh na caibidlíochta, ach ba cheart iad a bheachtú tuilleadh le linn an mheasúnaithe tionchair inbhuanaitheachta, agus ba cheart measúnú a dhéanamh orthu in anailís ex-post le linn an chur chun feidhme. I gcomhréir le Straitéis Bithéagsúlachta an Aontais,²³ beidh ról tábhachtach ag an léirscaoileadh trádála ar an mbithéagsúlacht sna measúnuithe sin. Ar an mbonn sin, ba cheart don Aontas agus do na tíortha comhpháirtíochta breathnú ar na **príomhthosaíochtaí cur chun feidhme atá bunaithe ar thíortha** a chaibidil agus díriú orthu d'fhonn dul chun cinn a áirithiú chun cuspóirí TSD a bhaint amach. Ba cheart go mbeadh na tosaíochtaí sin réalaíoch agus spriocdhírthe chun cuidiú le torthaí a bhaint amach. Ina theannta sin, ba cheart iad a bheith solúbtha go leor chun iad a oiriúnú le himeacht ama de réir mar a thagann cor na hinbhuanaitheachta chun cinn.

Is é an cuspóir a bheadh ann an cur chun feidhme a neartú, i gcás inar gá, i réimse ar leith, mar shampla i dtéarmaí urraime do phrionsabal nó coinbhinsiún EIS, nó comhlíonadh MEA daingnithe. Nuair is gá agus i gcás inarb ábhartha, féadfar é sin a bhaint amach trí theacht ar chomhaontú maidir le céimeanna sonracha le tír chomhpháirtíochta i gcomhréir le hamlínte agus garspriocanna socraithe don chéim cur chun feidhme (**treochláir chur chun feidhme** mar a thugtar orthu) le hobair leantach iomchuí, agus lena n-áirítear tacaíocht ó eagraíochtaí idirnáisiúnta agus ó gheallsealbhóirí sa phróiseas sin de réir mar is iomchuí.

Thairis sin, **leanfaidh an tAontas de dhaingniú Choinbhinsiúin bhunúsacha EIS a chur chun cinn**. Díreoidh sé iarrachtaí daingniúcháin chun tacú leis na tosaíochtaí cur chun feidhme a sainiú. Ní mór measúnú a dhéanamh ar an méid sin de réir an cháis, ag díriú ar shaincheisteanna a bhfuil tionchar mór acu ar chur chun feidhme éifeachtach na gceart bunúsach.

²³COM(2020) 380, ar fáil ag <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380&from=EN>

Pointí Gníomhaíochta

Seo a leanas an méid atá beartaithe ag an gCoimisiún:

4. **Cur chuige saincheaptha** a shaothrú agus , **measúnuithe tionchair níos spriocdhírithe a dhéanamh ar TSD** d'fhonn **tosaíochtaí inbhuanaitheachta tír-shonracha a shainnithint** agus **anailís mhionsonraithe a dhéanamh go luath ar na tionchair.**
5. I gcás inarb iomchuí, dul i mbun caibidlíochta, i bhfianaise tosaíochtaí a shainnithnítear go sonrath i dtíortha comhpháirtíochta agus ar bhonn cás ar chás, **treochláir mhionsonraithe atá faoi cheangal ama** ina mbeidh **garspriocanna**. Ba cheart **go n-aithneofaí i dtreochláir ról don tsochaí shibhialta** agus faireachán á dhéanamh ar a gcur chun feidhme.

3.3 An inbhuanaitheacht a phríomhshruthú ar fud an chomhaontaithe trádála ina iomláine

I gcomhaontuithe trádála uile an Aontais cheana féin tá roinnt forálacha arb é is aidhm dóibh an ceart atá ag tíortha rialú a chaomhnú chun cuspóirí dlísteanaigh comhshaoil agus saothair a shaothrú. Chomh maith leis an spás beartais riachtanach sin a urramú, is féidir ceisteanna inbhuanaitheachta a phríomhshruthú go réamhghníomhach i gcodanna éagsúla de chomhaontuithe trádála.

Le cuspóirí TSD a phríomhshruthú ar fud na gcomhaontuithe trádála, d'fhéadfaí **tús áite a thabhairt do léirscaoileadh earraí agus seirbhísí comhshaoil**, go háirithe na hearraí agus na seirbhísí sin a chuidíonn le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú agus éifeachtúlacht acmhainní agus ciorclaíocht a chur chun cinn. Ina theannta sin, ba cheart **go n-áiritheodh comhaontuithe trádála trádáil agus infheistíocht neamhshaofa sna hamhábhair agus sna hearraí fuinnimh atá de dhíth chun aistriú chuig geilleagair atá neodrach ó thaobh na haeráide de agus tíosach ar acmhainní.**

D'fhéadfaí é sin a dhéanamh, mar shampla, trí aghaidh a thabhairt ar bhacainní neamhtharaifí agus trí úsáid caighdeán idirnáisiúnta a chur chun cinn chun trádáil agus infheistíocht i gcosaint an chomhshaoil, in éifeachtúlacht acmhainní, agus i bhfoinsí fuinnimh in-athnuaite a chothú. Ina theannta sin, ba cheart do chomhaontuithe trádála úsáid cúrsaí neamh-idirdhealaitheacha inbhuanaitheachta a spreagadh sna próisis soláthair phoiblí agus féachaint le forálacha maidir le córais bia inbhuanaithe a áireamh.

D'fhonn tosaíocht chuspóirí TSD a leathnú amach ó chaibidlí TSD, ba cheart féachaint sna measúnuithe tionchair agus sna measúnuithe tionchair inbhuanaitheachta ar na dúshlán agus na deiseanna inbhuanaitheachta i ngach réimse ábhartha de chomhaontuithe trádála. Ba cheart feidhm a bheith ag an gcur chuige a bhaineann go sonrath le tír faoi leith dá dtagraítear sa roinn roimhe seo tríd an gcomhaontú trádála ina iomláine.

Pointí Gníomhaíochta

Seo a leanas an méid atá beartaithe ag an gCoimisiún:

6. Tosaíocht a thabhairt do **rochtain ar an margadh d'earraí agus do sheirbhísí comhshaoil**, go háirithe i réimse an fhuinnimh in-athnuaite agus na héifeachtúlachta fuinnimh, mar shampla trí aghaidh a thabhairt ar bhacainní taraifí agus neamhtharaifí,

chomh maith le rochtain ar amhábhair agus ar earraí agus infheistíocht a dhéanamh iontu, ar ábhair agus earraí iad atá ag teastáil don aistriú glas.

7. A áirithiú go ndéantar anailís sna **measúnuithe tionchair** agus sna **measúnuithe tionchair inbhuanaitheachta** ar na **caibidlí ábhartha** uile de chomhaontuithe trádála chun na forálacha agus na gealltanais is dóichí a mbeidh **tionchar acu ar shaincheistanna inbhuanaitheachta** a shainaithint agus, chomh maith leis sin, i gcás ina gcuirfear **deiseanna ar fáil, de bhreis ar an gcaibidil TSD, chun cuspóirí inbhuanaitheachta a bhaint amach.**

3.4 Comhfhairéachán ar chur chun feidhme ghealltanais TSD

Ceann de na ceachtanna a foghlaimíodh ó chur i bhfeidhm an Phlean Gníomhaíochta 15 Phointe is ea **go mbainfear torthaí amach trí rannpháirtíocht leanúnach leis an gcomhpháirtí trádála lena mbaineann.** Tá an cur chuige seo dian ar acmhainní ach baintear amach torthaí marthanacha ar an láthair leis. **Tá sé ar intinn ag an gCoimisiún leanúint de bheith ag tarraingt le chéile an saineolas agus na hionstraimí agus na cláir atá ar fáil agus cur chuige cuimsitheach ag an Aontas Eorpach ar fud na seirbhísí.** Áirítear leis sin, mar shampla, beartas déthaobhach saothair agus comhshaoil agus idirphlé rialála agus, nuair is gá, comhar um fhorbairt agus tacaíocht airgeadais.

Tá tábhacht ar leith ag ról **Thoscaireachtaí an Aontais** maidir le faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme ghealltanais TSD. Bíonn teagmháil dhíreach acu le rialtais agus le húdaráis riaracháin agus le páirtithe leasmhara áitiúla, lena n-áirítear Grúpaí Comhairleacha Baile (DAGanna).²⁴ Ina theannta sin, bíonn an deis ag Toscaireachtaí an Aontais dul i mbun oibre ar an gcéad dul síos i dtaca leis na hábhair inní a bhaineann le forbairt inbhuanaithe a bhaineann le trádáil. In éineacht leis na Ballstáit, ní hamháin gur súile agus cluasa iad ar an láthair, ach is líonra comhchoiteann taidhleoirí Eorpacha iad, a chuireann go comhphárteach le réamh-mheas agus le haghaidh a thabhairt ar ábhair inní i dtaobh na hinbhuanaitheachta ina dtíreolaíocht agus ina réimsí saineolais faoi seach.

Ba cheart an cur chuige uilechuimsitheach sin a chomhlánú le comhar feabhsaithe leis na **Ballstáit** i bpríomhchathracha agus ar an talamh, trína n-ambasáidí agus a misin i dtríú tíortha. Ba cheart gurbh é an cuspóir ba cheart a bheith ann a áirithiú go n-idirghníomhóidh an Coimisiún agus na hionstraimí náisiúnta ábhartha le chéile agus go dtreiseoidh siad a chéile, rud a chuirfeadh ar chumas an Aontais barainneachtaí scála agus tionchar feabhsaithe ar an láthair a bhaint amach.

Tá sé tábhachtach freisin rannpháirtíocht **Pharlaimint na hEorpa** a threisiú. Trína misin agus trína cuairteanna ar an láthair, d'fhéadfadh Parlaimint na hEorpa rannchuidiú tuilleadh le faireachán agus le cur chun feidhme ghealltanais TSD. D'fhéadfadh idirghníomhaíochtaí idir Parlaimint na hEorpa agus parlaimintí i dtíortha comhpháirtíochta a bheith an-éifeachtach nuair a bhíonn gá le hathchóirithe reachtacha. Tugann cuairteanna allamuigh ó pharlaimintí Eorpacha

²⁴ Is éard is Grúpaí Comhairleacha Baile ann comhlachtaí a bunaíodh faoi na comhaontuithe trádála agus atá comhdhéanta d'ionadaithe neamhspleácha ar ghrúpaí na sochaí sibhialta, lena n-áirítear eagraíochtaí neamhrialtasacha, gnólachtaí agus ceardchumainn, a dhéanann ionadaíocht chothrom ar leasanna éagsúla eacnamaíochta, sóisialta, daonna, comhshaoil agus leasanna eile. Déanann na DAGanna faireachán ar chur chun feidhme na ngealltanais maidir le forbairt inbhuanaithe i gcomhaontuithe trádála, agus cuireann siad comhairle agus tuairimí ar fáil do na páirtithe conarthacha faoi seach.

agus náisiúnta deiseanna freisin chun cuspóirí inbhuanaitheachta an Aontais a chur in iúl thar lear, ag idirghníomhú ní hamháin le hoifigigh áitiúla ach freisin le hionadaithe áitiúla na sochaí sibhialta, le DAGanna agus le gnóthais áitiúla.

Bhí ról tábhachtach ag na **Grúpaí Faireacháin** a bhunaigh Coiste INTA le linn caibidlíochtaí agus cur chun feidhme comhaontuithe trádála. D'fhéadfaí an ghné sin a fheabhsú tuilleadh, mar shampla trí phlé rialta a bhaineann go sonrach le tír faoi leith maidir le trádáil agus forbairt inbhuanaithe. In éineacht le Toscaireachtaí an Aontais, bheadh an Coimisiún réidh chun cabhrú le Parlaimint na hEorpa san iarracht sin.

Le faireachán comhchoiteann ar chur chun feidhme ghealltanais TSD i gcomhaontuithe trádála, tugtar le tuiscint go mbeidh **ról níos láidre ag an tsochaí sibhialta, lena n-áirítear comhpháirtithe sóisialta. Ba cheart don Aontas agus do gach ceann dá chomhpháirtithe trádála féachaint le dul i dteagmháil le heagraíochtaí na sochaí sibhialta** ar an dá thaobh agus rannchuidiú struchtúrtha agus ábhartha a spreagadh.

Is céim thábhachtach chun cur chun feidhme agus forfheidhmiú ghealltanais TSD iad bunú na **Príomh-Oifigigh Forfheidhmithe Trádála (CTEO)** in 2020 agus an **Phointe Iontrála Aonair (SEP)**.²⁵ Is pointe teagmhála láraithe é an Plean Comhionannais Inscne do pháirtithe leasmhara uile atá bunaithe san Aontas ar mian leo **gearán a dhéanamh** maidir le **sárúithe ar ghealltanais TSD**, i measc nithe eile.²⁶ Forbraíodh na Treoirínte Oibríochta agus an fhoirm ghearáin a ghabhann leo chun cabhrú le páirtithe leasmhara (e.g. ceardchumann, comhlachais tionscail, eagraíochtaí neamhrialtasacha) an úsáid is fearr a bhaint as an gcóras nua. Cuid thábhachtach de ról **CTEO** i gcur chun feidhme agus i bhforfheidhmiú comhaontuithe trádála is ea láimhseáil agus obair leantach a dhéanamh ar ghearáin TSD.²⁷

Mar sin féin, tá teorainn curtha leis an méid a dhéanann na páirtithe leasmhara go dtí seo maidir le TSD. Ceapadh an córas SEP chun go mbeifear in ann dul i dteagmháil go luath le fadhbanna áirithe agus dearbhaíonn an Coimisiún go bhfuil sé toilteanach tabhairt faoi shaincheisteanna féideartha TSD agus, sa bhreis ar an bhfaisnéis mhionsonraithe a chuirtear ar fáil ar líne, míniú a thabhairt ar an gcaoi ar féidir an córas a úsáid agus ar an bhfaisnéis a d'fhéadfadh a bheith ag teastáil. Cuirfidh an Coimisiún soiléirithe breise agus cúnamh breise ar fáil chun a úsáid a fheabhsú. Chun na críche sin, i gcomhthráth leis an athbhreithniú TSD, rinne sé na Treoirínte Oibríochta a thabhairt cothrom le dáta chun a shoiléiriú **gur féidir le DAGanna gearáin chomhchoiteanna a chur isteach agus gur féidir le gearánach atá bunaithe san Aontas ionadaíocht a dhéanamh ar ábhair inní a bhaineann le TSD de chuid eintiteas atá lonnaithe i dtír chomhpháirtíochta**. Áirítear leis an nuashonrú sin trédhearcacht agus soiléireacht níos fearr maidir le conas agus cad iad na tréimhsí ama ar féidir leis an PCI déileáil leis na chéad chéimeanna de ghearán faoi shárú TSD.

²⁵ Féach https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/chief-trade-enforcement-officer_en

²⁶ Féach https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/november/tradoc_159907.pdf

²⁷ Treoirínte oibríocháin don Phointe Iontrála Aonair agus don sásra um ghearáin le haghaidh comhaontuithe agus socruithe trádála an Aontais a fhorfheidhmiú, atá ar fáil ag https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

Pointí Gníomhaíochta

Seo a leanas an méid atá beartaithe ag an gCoimisiún:

8. **Cur chuige cuimsitheach de chuid an Aontais a fhorbairt ar fud na seirbhísí**, ag baint úsáide as na hionstraimí uile atá ar fáil chun faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme ghealltanais TSD, agus ról a thabhairt do thoscaireachtaí an Aontais, chomh maith le comhar gníomhach le príomhchathracha, le ambasáidí agus le hoifigí allamuigh na mBallstát.
9. Oibriú i gcomhar le **Toscaireachtaí an Aontais** chun tacú le dea-chleachtais agus chun dea-chleachtais a shainiú de réir mar a shocraíonn comhpháirtithe trádála agus nuair a thosaíonn siad ag obair lena DAGanna áitiúla.
10. Tacú le **Parlaimint na hEorpa a bheith rannpháirteach** go leanúnach i gcur chun feidhme TSD faoi chuimsiú a teagmhálacha idirpharlaiminteacha, agus tá sí réidh chun cabhrú léi agus í ag iarraidh plé rialta a bhaineann go sonrach le tír ar leith a dhéanamh maidir le trádáil agus forbairt inbhuanaithe.
11. I gcomhthráth leis an athbhreithniú ar TSD, **athbhreithniú a dhéanamh ar na Treoirí Oibríochta don Phointe Iontrála Aonair** chun trédhearcacht agus intuarthacht a mhéadú do gheallsealbhóirí, agus soiléiriú á dhéanamh ag an am céanna ar cé atá in ann gearáin a dhéanamh, conas a láimhseálfar iad agus na frámaí ama is infheidhme. Cuirfear in iúl go soiléir sna Treoirí freisin go bhféadfaidh DAGanna **gearáin chomhchoiteanna a dhéanamh** maidir le sáruithe ar ghealltanais TSD agus ionadaíocht a dhéanamh ar leasanna páirtí atá lonnaithe i dtír chomhpháirtíochta.

3.5 Ról na sochaí sibhialta a neartú

Téann an Coimisiún i gcomhairle go rialta agus go minic le páirtithe leasmhara trí struchtúr cothrománach seanbhunaithe d'**Idirphlé leis an tSochaí Shibhialta**, áit a ndéantar saincheistean trádála agus forbartha inbhuanaithe a ardú agus a phlé go rialta. Tá níos mó iarrachtaí á ndéanamh ag an gCoimisiún freisin **chun teagmháil a dhéanamh leis an tsochaí shibhialta ar bhealach níos éifeachtaí sna Ballstáit**, lena n-áirítear trí líon na n-imeachtaí tiomnaithe agus na bpléití ardleibhéil a mhéadú. Ina theannta sin, foráiltear go sonrach i gcomhaontuithe trádála an Aontais do rannpháirtíocht na sochaí sibhialta agus gealltanais TSD á gcur chun feidhme, lena n-áirítear trí na **DAGanna**. Is féidir ról gníomhach a bheith ag an tsochaí shibhialta freisin sa chéim forfheidhmiúcháin trí ghearáin a bhaineann le TSD a chur faoi bhráid an **Phointe Iontrála Aonair** (féach *supra*) agus coimrí *amicus curiae* os comhair an phainéil.

Tá an t-ionchur ó eagraíochtaí na sochaí sibhialta, trí rannchuidiú dea-léirithe agus bunaithe ar fhianaise, ríthábhachtach don Choimisiún chun cúrsaí TSD a shainaithint, tús áite a thabhairt dóibh agus gníomhú ina leith. Tá **an comhar agus na malartuithe idir geallsealbhóirí an Aontais agus a n-eagraíochtaí comhpháirtíochta thar lear** ríthábhachtach freisin i ndáil leis sin. D'fhéadfaí luach níos feara a fháil ar rannchuidiú den sórt sin maidir le **spriocdhíriú agus socrú tosaíochtaí**. Mar shampla, le linn chéim an mheasúnaithe tionchair (measúnuithe tionchair agus measúnuithe tionchair inbhuanaitheachta), d'fhéadfadh comhairliúchán leis an tsochaí shibhialta cabhrú chun bearnaí agus dúshláin a aithint, agus cabhrú le tosaíochtaí a shocrú chun dul i ngleic le linn an phróisis caibidlíochta agus chun teacht roimh príomhcheistean a bhaineann le cur chun feidhme. Tar éis do chomhaontú teacht i

bhfeidhm, is féidir aighneachtaí tráthúla agus ábhartha chuig coistí TSD faoi na comhaontuithe trádála bunaithe ar eolas agus saineolas ar an talamh a bheith mar bhonn le faireachán comhpháirteach ar chomhlíonadh TSD agus **na hiarrachtaí cur chun feidhme déthaobhacha a stiúradh.**

Chomh maith leis sin, leanfaidh an Coimisiún de bheith ag obair leis na **DAGanna** arna mbunú faoi na comhaontuithe trádála, agus tabharfaidh sé **tacaíocht lóistíochta agus tacaíocht d'fhorbairt acmhainní agus do shaineolas.** Tá an Coimisiún tar éis **cur leis an trédhearcacht** freisin trí chláir oibre agus miontuairiscí na gCoistí TSD atá ann cheana a fhoilsiú. As seo amach, leanfaidh an Coimisiún de bheith ag neartú na DAGanna trí dhlúthfhaireachán a dhéanamh ar a mbunú i gcomhréir leis na téarmaí a comhaontaíodh i gcomhaontuithe trádála agus trí thacú leis an **idirghníomhaíocht idir DAGanna an Aontais Eorpaigh agus na dtíortha comhpháirtíochta.** Agus aitheantas á thabhairt aige don tábhacht a bhaineann lena rannchuidiú agus luach breise a thabhairt don taithí agus don saineolas atá acu, féachfaidh an Coimisiún freisin le **sainchúram DAGanna a leathnú amach thar TSD** chun na comhaontuithe trádála ina n-iomláine a chumhdach, mar a fhoráiltear cheana sa Chomhaontú Trádála agus Comhair idir an tAontas Eorpach agus an Ríocht Aontaithe.

Pointí Gníomhaíochta

Seo a leanas an méid atá beartaithe ag an gCoimisiún:

12. **Próiseas cuimsitheach comhairliúcháin** leis an tsochaí shibhialta a áirithiú le linn **gach céim** de shaolré na gcomhaontuithe trádála, idir anailís bhearnaí agus chur chun feidhme, lena n-áirítear sainaithint tosaíochtaí.
13. Ról **DAGanna** an Aontais a neartú tuilleadh trí acmhainní a chur ar fáil dá dtacaíocht lóistíochta, dá bhfothú acmhainní agus dá bhfeidhmiú.
14. Iarraidh ar **ionadaithe DAGanna an Aontais** teacht chuig **Grúpaí Saineolaithe na mBallstát TSD** faoi stiúir an Choimisiúin, áit a mbeidh siad in ann saineolas sonrach a chur ar fáil, agus **dlúthbhaint a chruthú le DAGanna** agus **crúinnithe Choiste TSD** á n-ullmhú, go háirithe maidir le tosaíochtaí cur chun feidhme a shainaithint agus faireachán a dhéanamh orthu.
15. An **t-idirghníomhú idir DAGanna an Aontais** agus **na dtíortha comhpháirtíochta** a chur chun cinn agus a éascú.
16. **Trédhearcacht a chothú maidir le comhdhéanamh na DAGanna.**
17. **Malartú tuairimí le DAGanna an Aontais** maidir le **tionscadail cúnamh theicniúil** a bhaineann le TSD.
18. A áirithiú go **leathnaíonn sainchúram DAGanna thar TSD** chun comhaontuithe trádála ina n-iomláine a chumhdach.

3.6 Forfheidhmiú níos teanntásaí, lena n-áirítear trí smachtbhannaí trádála

Tá gealltanais TSD ceangailteach ó thaobh dlí agus in-fhorfheidhmithe trí shásra tiomnaithe chun díospóidí idir stát agus stát a réiteach²⁸, agus déanann painéal saineolaithe,

²⁸Leanann réiteach tiomnaithe díospóidí TSD níos imeachta an tsásra forfheidhmiúcháin idir stát agus stát is infheidhme maidir le codanna eile den chomhaontú trádála lena ngabhann roinnt coigeartuithe (amhail an

agus rannpháirtíocht ghníomhach na sochaí sibhialta athbhreithniú neamhspleách agus trédhearcach²⁹. Tá an cur chuige sin bunaithe ar rannpháirtíocht agus tugann sé aghaidh ar ábhair inní atá ag teacht chun cinn trí idirphlé agus trí chomhar.

Go dtí seo, níor áiríodh leis an sásra sin rialacha sonracha maidir le conas **faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme na tuarascála a d'eisigh an painéal saineolaithe** (an chéim chomhlíonta, mar a thugtar air). Tá sé beartaithe ag an gCoimisiún anois forfheidhmiú TSD a ailíniú tuilleadh leis an réiteach ginearálta díospóidí idir stát agus stát agus céim an chomhlíonta a shíneadh chun díospóidí faoin gcaibidil TSD a chumhdach. Ciallaíonn sé sin go mbeidh ar an bpáirtí a fuair gur sháraigh sé gealltanais TSD a chur in iúl go pras conas a chuirfidh sé an tuarascáil ón bpainéal chun feidhme, agus go gcuirfidh sé sin i gcrích laistigh de thréimhse áirithe ama. Beidh sé seo faoi réir athbhreithniú painéil. Beidh an tsochaí sibhialta in ann barúlacha a chur faoi bhráid an phainéil ag an gcéim seo freisin.

Ar an gcuma chéanna, ní dhearna cur chuige an Aontais i leith TSD machnamh ar smachtbhannaí a úsáid i gcás nach gcomhlíontar an tuarascáil ón bpainéal. Molann an Coimisiún anois **go bhféadfaí smachtbhannaí trádála a úsáid** mar rogha dheireanach, i gcás sárúithe tromchúiseacha ar ghealltanais lárnacha TSD, eadhon prionsabail bhunúsacha agus cearta bunúsacha na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) agus Comhaontú Pháras maidir leis an Athrú Aeráide. I gcásanna den sórt sin, bheadh smachtbhannaí trádála iomchuí mar mhodh chun comhlíonadh a chothú. I gcás Chomhaontú Pháras, bheadh sé i gceist a léiriú nach gcomhlíontar oibleagáidí a bhriseann cuspóir agus cuspóir an chomhaontaithe go hábhartha. Maidir le prionsabail bhunúsacha agus cearta bunúsacha na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS), bheadh gá le smachtbhannaí trádála i gcásanna tromchúiseacha de neamhchomhlíonadh na bprionsabal, agus bheadh siad ag brath ar an bhfíric go ndéanann an OII faireachán ar fhorbairtí i ngach comhalta. Leis an gcur chuige sin, cuirfear leis an urraim a thugtar do chroíchearta saothair agus do Chomhaontú Pháras agus neartóidh sé an urraim sin mar ghnéithe riachtanacha dár gcomhaontuithe trádála³⁰.

Beidh cur i bhfeidhm smachtbhannaí trádála i leith sárúithe ar fhorálacha tiomnaithe TSD de réir na rialacha ginearálta maidir le réiteach díospóidí. Dá réir sin, beidh smachtbhannaí trádála sealadach agus comhréireach agus d'fhéadfadh siad a bheith i bhfoirm fionraí lamháltas trádála. Ní fhéadfar iad a dhéanamh ach amháin i gcás ina bhfaigheann painéal páirtí a sháraíonn a ghealltanais TSD, agus nach ndéanann na páirtithe sin é féin a chomhlíonadh laistigh den tréimhse ama a socraíodh. Sa chomhthéacs sin, féadfaidh na páirtithe teacht ar réiteach a chomhaontófar go frithpháirteach tráth ar bith ar an díospóid.

Trí smachtbhannaí trádála a thabhairt isteach den chéad uair i gcomhaontuithe trádála de chuid an Aontais maidir le gealltanais lárnacha TSD, i gcomhar leis an gcur chuige atá bunaithe ar chomhar, cuirfear ar chumas an Aontais forfheidhmiú níos teanntásaí a dhéanamh ar a chaibidlí TSD. Ar an gcaoi sin, cuirfidh an tAontas feabhas ar na huirlisí atá ar fáil dó chun na cuspóirí

saineolas riachtanach ar thrádáil, ar shaothar agus ar an timpeallacht do na painéil), ach gan an deis a bheith ann dul i muinín smachtbhannaí i gcás nach gcomhlíontar an tuarascáil ón bpainéal.

²⁹Mar shampla, trí aighneachtaí *amicus curiae* a dhéanamh nó trí fhreastal ar éisteachtaí oscailte.

³⁰Ag tógáil ar fhorbairt an Chreata Domhanda um Bithéagsúlacht a bheidh ann amach anseo, go háirithe maidir le spriocanna bithéagsúlachta agus sásra iomchuí a leagan síos le haghaidh tuairisciú agus faireachán idirnáisiúnta, déanfaidh an Coimisiún meastóireacht ar an bhféidearthacht an Coinbhinsiún maidir leis an Éagsúlacht Bhitheolaíoch a áireamh sa chur chuige nua seo.

inbhuanaitheachta a bhaint amach agus chun an méid a chuireann comhaontuithe trádála leis na cuspóirí sin a bhaint amach.

Pointí Gníomhaíochta

Seo a leanas an méid atá beartaithe ag an gCoimisiún:

19. Forfheidhmiú ghealltanais TSD a neartú tuilleadh i gcomhaontuithe a bheidh ann amach anseo trína mholadh dá chomhpháirtithe trádála an méid seo a leanas a dhéanamh:

- a. **Síneadh a chur leis an gcéim ghinearálta maidir le comhlíonadh díospóidí idir an stát agus an stát chun an chaibidil TSD a chumhdach.**
- b. Ról a thabhairt do na **DAGanna** maidir le **faireachán** a dhéanamh ar an **gcéim chomhlíonta**.
- c. **An fhéidearthacht smachtbhannaí trádála a chur i bhfeidhm a leathnú** i gcás nach gcomhlíontar oibleagáidí a sháraíonn cuspóir agus cuspóir **Chomhaontú Pháras maidir leis an Athrú Aeráide** go hábhartha nó i gcásanna tromchúiseacha de neamhchomhlíonadh **phrionsabail agus chearta bunúsacha na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS)**.

Cuirfear smachtbhannaí trádála i bhfeidhm de réir na rialacha ginearálta maidir le díospóidí idir stát agus stát a shocrú.

20. Tosaíocht a thabhairt d'**fhorfheidhmiú chásanna TSD** bunaithe ar thábhacht chineál na ngealltanais atá i gceist, ar **thromchúis an tsáraithe** agus ar an **tionchar ar an gcomhshaol nó ar oibrithe**.

4. CONCLUÍD

Is féidir **leas a bhaint láithreach** as **roinnt de na pointí gníomhaíochta a sainithníodh**, go háirithe formhór na bpointí a bhaineann le gealltanais TSD a chur chun feidhme agus ról na sochaí sibhialta a threisiú, lena n-áirítear i **gcomhaontuithe trádála atá i bhfeidhm cheana féin**.

Amach anseo, molfar toradh an athbhreithnithe TSD le haghaidh gach **caibidlíochta a dhéanfar amach anseo** agus léireofar é sa **chaibidlíocht atá ar siúl faoi láthair de réir mar is iomchuí**. Déanfaidh an Coimisiún na pointí gníomhaíochta aitheanta a chomhtháthú go cuí go luath ina ghníomhaíocht réamhchaibidlíochta.

Iarrann an Coimisiún ar Pharlaimint na hEorpa agus ar an gComhairle tacú leis an gcur chuige a leagtar amach sa Teachtaireacht seo agus oibriú le chéile chun a chuid gníomhaíochtaí a chur chun feidhme.